

FOLKLIVSARKIVET, LUND
HC 8, 1937

Frågor, som arkivet särskilt önskar få besvarade

OFFERKAST

Har Ni hört talas om att man någonstans brukat kasta upp högar av sten och ris, där någon dött? Vad kallades sådana högar? Offerkast, bål, eller vådhög? När och hur ha de uppkommit? Var det efter en, som dött genom mord eller olycksfall? Kastade man pinnar eller sten? Var det likgiltigt vilket? Skulle det vara stenar? Valdes de ut på förhand? Varför kastade man? Vad hände om man lät bli att kasta? Brände man någon gång upp rishögen? Varför?

Har Ni hört talas om att sten eller kvistar kastades på vissa personers gravar? I så fall vilkas? Varför?

Kastade man stenar eller pinnar vid korsvägar? Eller på andra platser? Vilka? Sade man, att det spökade vid högarna? Andra berättelser därom?

Förekom stenkastning, där mördare avrättats? Eller vid stranden av sjö, där en person drunknat? /Hur begravdes mördare och självmördare? Grävde man särskilt djupa gropar åt dem? Varför?/ Berätta vad Ni i övrigt vet om sten- eller rishögar efter döda.

Människans vård och själ

Har Ni hört ordet vård? I vad sammanhang? Sade man om någon, att han "hade vård"? Var vården detsamma som förebud, varsel? Hade vården något med själen att göra?

Var ande detsamma som själ? Vari bestod olikheterna? Hur gick det efter döden med a/ anden b/själen? Kunde själen under sömnen lämna kroppen? Tog den någon särskild gestalt då? Djurgestalt? I så fall vilken. Har Ni hört berättelsen om själen, som i gestalt av en mus lämnade den sovande, simmade över en flod och fann skatter i ett berg? Var det farligt att hastigt och våldsamt väcka en sovande? Varför? Hur skulle man väcka? Med vilka ord? Känner Ni något exempel härpå?

Lämnade själen eller anden kroppen omedelbart efter dödsfallet? Hade man något medel att hjälpa själen att komma ut ur kroppen eller huset, sedan människan var död? Hur gick det om man hindrade den? Känner Ni berättelser härom?

Söndagsbarn, rödhåriga, tvillingar etc

Vad sade man om a/söndagsbarn b/ rådhåriga c/tvillingar d/ puckelryggiga? Fanns någon särskild tro om dem? Var det något, som man skulle akta sig för, när det gällde sådana? Något, som de gjorde bättre än andra? Var lyte och straff? I så fall varför?

Mordvapen

Använde man vapen, varmed någon mördats, till något särskilt ändamål? Voro sådana bra att bota med? Vilka sjukdomar? Hur gick botandet till?

Har Ni hört, att man använde den mördades blod som läkemedel? Hur? Eller att mördare kunde bota sjukdomar eller på annat sätt vara till nytta?

Delar av djur eller djuren själva använda till visst ändamål

Användes delar av djur, döda eller levande, för att skaffa tur eller lycka? Av vilka djur? Vad använde man? Ifråga om nedgrävning var skedd denna? Vad skulle den tjäna till?

Känner Ni till nedgrävning av hela djur? Vad för slags djur? Var grävdes de ner och varför? När en byggnad uppfördes? Murades djuret in i grunden eller grävdes den helt enkelt ner? I så fall på vilken plats/ under tröskeln, krubban etc./?

Sjunkna slott, städer och gårdar

Har Ni hört talas om underbara slott, städer eller gårdar? Att de sjunkit i jorden? Varför? Kunde man vid vissa tider åter se dem? Hur skulle man bära sig åt att behålla dem ovan jord? Andra berättelser?

Vigda vid träd eller stenar

Har Ni hört omtalas, att personer vigts vid träd eller stenar? Av vem och varför? Vad blev följderna därav för dessas eget giftermål? Kunde de lösas? Hur gick detta till? Kunde de senare utan vidare gifta sig? Blev en person, som varit vigd vid ett träd, lycklig i sitt äktenskap? Andra berättelser om personer, som blivit vigda vid ett träd eller stenar?

Initiation

Fick pojkar på något särskilt sätt visa, att de voro fullvuxna? Genom att lyfta stenar? Ställa till gille eller dylikt? Vid vilken ålder skedd detta?

Starka

Har Ni hört talas om människor, som varit i släkt med jättar? På vad sätt? Huru visste man det? Berättelser om dylika? Deras namn?

Fröja

Har Ni hört talas om Fröja? Kanske i samband med fruktträden? Eller i grödan? Vem var Fröja?

Förstenade människor eller djur

Känner Ni exempel på förstenade människor eller djur? Har Ni själv sett sådana? Var? Varpå berodde försteningen? Kunde man lösas därifrån? Hur? Iakttog man något särskilt vid sådana försteningar?

Fotavtryck i sten

Vet Ni, var det finns fotavtryck i stan? Efter vem? Iakttog man något särskilt vid sådana? Smordes de exempelvis? Känner Ni till andra stenar man offrade till?

Träd

Vad trodde man om olika träd såsom asp hassel rönn ek bok etc.?

Har Ni hört talas om "onde mans träd" eller "djävulens träd"?

Andra namn?

Var hylle särskilt farligt? Varför? Har Ni hört talas om Hyllemor

eller hyllefrua?

Användes vissa träd som läkemedel/ex.vis hylle/? Vad användes? Hur bar man sig åt?

Användes vissa träd mot spöken, bäckhästen etc.? Vilka?

Hur gick man till väga?

Offrade man till vissa träd?/foto och teckning/? Vilka? Varför?

Hur tillgick offrandet?

Hälsade man på vissa träd? Eller drack brännvin o d vid förbigåendet? Varför? Fanns det träd, som man ej fick hugga? Varför? Känner Ni exempel på olyckor, som hänt, när man gjort det? Användes vissa delar av träd till praktiskt bruk? Ex. björklöv, hylleblommor, rönnbär, ekbark, vildapelbark etc.

Av vilket träd gjorde man slagrutor? Hur tillgick det? Ex. på användning.

Användes hassel vid skattegravning? Hur? Eller andra slags träd? Vilka?

Ont öga, ond fot, ond tunga etc

Har Ni hört talas om ont öga? Orsaken därtill? Och hur blir man fri därifrån? Vad äro sådana personer kända för? Är det farligt att umgås med dem? Hur skyddade man sig emot dem? Särskilda historier?/ungefär samma frågor om **ond fod, ond tunga** etc./

Besatta

Har Ni hört talas om besatta? Känner Ni andra ord därför? Orsakerna därtill? Beträktades besatthet som straff? Fanns bot därför? Hur? Hur visste man, att någon var besatt? Voro tecknen därpå alltid desamma?

Frimurare

Hur blev man frimurare? Vad hade de för sig? Hur gick det dem efter döden? Hade frimurarna alltid föreskrivit sig åt djävulen? Kunde de mera än andra? Vad? Särskilda historier om frimurare?

Frammana döda

Har Ni hört talas om, att någon frammanat döda? Vem? Kunde man lära konsten? När och hur? Exempel.

Stämna rovdjur

Samma frågor som "Frammana döda".

Tattare- /lappar/

Vad trodde man om /lappar/? Vad var det för slags folk? Anlitade man dem för alldeles speciella saker? Såsom vid kreaturens botande? Varpå berodde deras klokskap? Var det farligt att göra emot dem? Berättelser om hur de hämnades?

Öde

Hade man någon tro om människans öde? Kunde man på något sätt undgå sitt öde? Känner Ni något fall, då någon försökt detta? Voro allas öden förutbestämda? Endast vissa? Kunde man se detta på något tecken eller handling, som en sådan människa utfört?

Glosor

Har Ni hört talas om glosor? Hade man någon annan benämning /gloffson, gluffesuggan, gloppsuggan, grubbson, glåpsoan,

torresuggan, torrsoa, grävson etc.)?

Hur såg hon ut?

Vid vilka tillfällen kunde man råka på henne?

Mötte årsgångaren henne? När? Hur? Hur skyddade sig årsgångaren?

Benen i kors? Bröd åt henne? På annat sätt?

Kunde man lära sig spå och se in i framtiden genom att ta pappersrulle från glosen eller dylikt? När? Hur tillgick därvid?

Brukade man lämna de sista stråna på åkern? Varför? Åt vem?

Glosen? Hur tillgick det? Behandlades dessa strån på något särskilt sätt? Tog man märke rörande nästa års skörd?

Har Ni hört talas om några andra spöksvin?